

GRAFMONUMENTEN

‘Op kerkhof ligt het collectief geheugen van een stad of dorp’

Twaalf grafmonumenten, verkerend in zeer slechte staat, zijn de afgelopen tijd opgeknapt door de Heemkring Heel. Een project dat als voorbeeld kan dienen voor plekken waar monumentale graven verloren dreigen te gaan.

HEEL

DOOR ROB STIKKELBROECK

Als de grafrechten verlopen en er weer betaald moet worden, wint de economie het soms van de emotie”, begint Wim Coolen zijn verhaal. Als voorzitter van Heemkring Heel rondt hij deze dinsdag een project af waarbij letterlijk de steen werd gelicht om de ondergrondse geheimen van het kerkhof te openbaren. Een project dat het doel had om grafmonumenten te herstellen en daarnaast de verhalen te vertellen over de personen die er begraven liggen. „Want op het kerkhof ligt het collectief geheugen van een dorp of stad”, zegt Coolen.

Op de dodenakker stonden twaalf graven die in dusdanig deplorabele staat verkeerden, dat ze dreigden te verdwijnen als restauratie zou uitblijven. Voor de zakelijke kant van het project was zo’n 20.000 euro nodig. Ruim twee jaar geleden begon een zoektocht naar fondsen en subsidies en naar samenwerking met instanties en overheden.

Wat Coolen al snel opviel, was de betrokkenheid van de gemeenschap bij het project. „Er was direct al veel interesse, dat bleek wel uit de vragen die we kregen en de reacties op de berichten in de media. Dat heeft me wel geraakt en zorgde er ook voor dat we met een grote groep aan het project hebben gewerkt. De Stichting Funerair Erfgoed heeft al aangegeven dat dit project een voorbeeld is van hoe het zou moeten.”

Naast het opknappen van de graven, werd ook een blik ondergronds

geworpen. Twee adellijke families, voormalige bewoners van de kastelen Heel en Osen, lieten naar verluidt een kelder als familiegraf aanleggen. Wilde verhalen over wat zich onder de grond bevond, deden al jaren de ronde. Onder het praalgraf van de familie Hermans, bevond zich inderdaad een kelder met drie loden kisten. De ruimte onder het graf van Frederik Joseph baron De Meer d’Osen bleek helaas afgelopen met zand.

Toch was het niet het grootste praalgraf of een gewelfde grafkelder die Coolen het meest zal bijblijven. „Een bijvangst”, zoals Coolen de laatste rustplaats noemt van de in 1945 gestorven Fransje Zwitserlood die slechts tien maanden oud werd. Een klein stenen kindergrafje aan de voet van het praalgraf van de baron die er evenwel niks mee van doen heeft. Coolen zocht het verhaal van Fransje uit en kwam uiteindelijk in contact met een nog levende zus die hem zelfs een foto kon laten zien. „Het verhaal van Fransje Zwitserlood maakt duidelijk: als een grafsteen en daarmee de naam verdwijnt, dan verdwijnt vaak ook de herinnering aan de persoon uit de gemeenschap.”

Hoewel de restauratie is voltooid, is de Heemkring nog niet klaar met het kerkhof. Een thematijschrift met alle verzamelde verhalen over de mensen die er onder de gerestoreerde graven liggen, is uitgebracht. Ook wil men, samen met het kerkbestuur, het kerkhof vergroenen om er een parkachtige omgeving van te maken. Of zoals Coolen het omschrijft: „We willen geen dooie boel op het kerkhof.”